

DOMŽALSKA POT SPOMINOV

Z Domžalsko potjo spominov sem se prvič srečal še kot otrok, ko sem prejel svoj prvi dnevnik domžalske Poti spominov in tovarštva. Resneje sem se z njo začel ukvarjati takoj po izvolitvi za predsednika Planinskega društva Domžale.

Predlagal sem spremembo trase poti med Domžalami in Ihanom, saj je pot že od samega nastanka vodila kar ob in po glavni cesti. Zaposili smo za soglasje za odsek poti na Šumberku, ki vodi po obstoječi Trim stezi. TVD PARTIZAN Domžale je 18. 9. 2003 izdal naslednje soglasje:

»Društvo TVD Partizan Domžale soglašča z akcijo Planinskega društva Domžale o označitvi transverzale, ki bi delno tangirala tudi preko Trim steze.

Vrsto let smo že upravitelji oz. vzdrževalci odprtega objekta športno-rekreacijskega pomena v občini Domžale, kjer kot upravljavci skrbimo za čistočo in prehodnost celotne steze, vseskozi obnavljamo orodja in ostalo opremo na in ob TRIM stezi.

Zato podpiramo podobne aktivnosti, saj predvsem v poletnih mesecih zabeležimo veliko število tako aktivnih rekreativnih obiskovalcev kot tudi sprehajalcev.«

Marca 2003 sem slučajno izvedel, da avtor Marjan Pergar za Planinsko založbo pripravlja nov vodnik po Posavskem hribovju. Pisal sem mu in predlagal, da se vključi tudi Domžalska pot spominov iz Domžal do Murovice. Predlog je sprejel, dogovorila sva se za pripravo opisov, ki sem mu jih posredoval novembra 2004. Domžalska pot spominov je bila tako prvič uvrščena v vodnik Planinske založbe, ki je izšel spomladi leta 2004.

* **23 DOMŽALE**, 301 m, ležijo severovzhodno od Ljubljane in so [upravno, gospodarsko, prometno, izobraževalno, športno, kulturno in oskrbovalno središče](#) na vzhodnem obrobju [Kamniškobistriške ravnine](#). [Po drugi vojni so postale izrazito industrijsko, obrtno in trgovsko zaposlitveno središče. Posledica gospodarskega razvoja je hitra rast mesta in zlitje štirih starejših vasi v enotno urbano območje. Po številu prebivalcev sodijo Domžale med petnajst največjih slovenskih mest.](#) Arheološka izkopavanja kažejo na naselitev že v prazgodovini. [Naselje](#) je nastalo na desnem bregu Kamniške Bistrice nasproti sotočja z Radomljo [pod gričem Šumberkom \(355 m\)](#). [Pisni viri omenjajo Domžale že v prvi polovici 13. stol. Leta 1925 so Domžale postale trg, 1952 pa mesto. Zgodovina mesta in občine je tesno povezana s slamnikarstvom. V okolici so za obiskovalce zanimivi grad Krumperk \(iz 16. stoletja\), Železna jama \(opremljena za turistični ogled\) in Babja jama \(paleolitska postaja\) na Gorjuši, baročna cerkev svetega Mohorja in Fortunata v Grobljah, Arboretum Volčji Potok in prireditve v poletnem gledališču na Studencu. Pokrajina je zanimiva tudi za številne različno zahtevne kolesarske izlete.](#)

Izlet: - iz Domžal preko [Šumberka](#), Tabora in [Sv. Trojice](#) na Murovico – [4 h 30 min](#) - * 88.

* 88 Iz Domžal preko [Šumberka](#), Tabora in Sv. Trojice; Iz središča Domžal, kjer sta železniška in avtobusna postaja, krenemo mimo blagovnice Vele po Ulici Matije Tomca in Miklošičevi ulici do mostu čez Kamniško Bistrico, ki je namenjen pešcem in kolesarjem. Ob vznožju Šumberka nadaljujemo do začetka Trim steze, kjer naletimo na markacije in začetek Domžalske poti spominov. Markacijam sledimo čez zahodni in severni del Šumberka, prečkamo cesto Domžale–Podrečje, nadaljujemo po kolovozih do razgledne točke nad avtocesto Ljubljana–Blagovica, ki jo prečkamo v podhodu. Nadaljujemo do povezovalne makedamske ceste Domžale–Krumperk, ki jo prečkamo in se vzpnemo po gozdni poti do Tabora. Cerkev svete Kunigunde na Taboru dosežemo iz Domžal v uri in pol. Cerkev

obdajajo ostanki obrambnega zidu, ki je varoval okoliške prebivalce pred Turki. Za cerkvijo na severni strani je kmetija, za njo pa nas markacije vodijo skozi gozd po markirani poti (tu gresta Ljubljanska mladinska pot in Domžalska pot spominov, zato je lahko slediti markacijam, ki imajo poleg rdeče-belega kroga še črki M ali D) v vas Brdo. [Iz Brda nadaljujemo pot po cesti do Oklega \(partizanski spomenik\), od tam pa se mimo razvalin Judeževe domačije spustimo do asfaltirane ceste pod vasjo Žeje. Pot nadaljujemo po cesti do Žej, čez zaselek Uševk \(pri Rožičevi domačiji je vpisna knjiga\) v vas Sv. Trojica, ki je najvišje ležeče naselje v občini Domžale.](#) Vrh Trojice (553 m) je oddaljen le nekaj minut hoje iz vasi proti severu, ponuja pa nam lep razgled: od severa proti vzhodu so Kamniške-Savinjske Alpe, Menina planina in Zasavsko hribovje, na jugu Janče in Krim, na zahodu pa [Polhograjsko hribovje](#), Rašica in Lubnik. Ko se naužijemo razgleda nadaljujemo [pot po cesti](#) proti jugovzhodu. Na levi strani nas spremlja razgled na Moravško dolino z Limbarsko goro, pred nami pa je gozdnati hrbet Murovice. Pridemo na preval Konfin [s počitniškimi hišami \(kapelica z dvema lipama, na vzpetini severno od ceste je izjemen pogled na Kamniško-Savinjske Alpe\), kjer se priključimo Moravški planinski poti.](#) Desno navzdol proti jugu gre steza v Dolsko. Pot na Murovico gre ob robu travnika v gozd, kjer po krajših strmějšíh odsekih dosežemo vrh z vpisno knjigo in zvončkom želja. [Iz Domžal 4 h 30 min.](#)

* **422 Domžalska pot spominov** je bila urejena in [uradno](#) odprta 23. maja 1980 v sodelovanju Občinskega odbora ZZB NOV [Domžale](#), Kulturne skupnosti [Domžale](#) in Planinskega društva Domžale. Prvotno se je pot imenovala Pot spominov NOB občine Domžale. [Pot](#) je dolga 110 km, speljana [je v nadmorskih višinah od 300 do 957 m \(Špilik nad Blagovico\)](#) in primerna za starejše in mlajše pohodnike v vseh letnih časih. [Pot ima 19 kontrolnih točk, od tega 11 v naseljih pri skrbnikih z vpisnimi knjigami in žigi, 8 pa pri spomenikih in obeležjih NOB, kjer so skrinjice z žigi. Doslej je pot v celoti prehodilo več kot 2000 obiskovalcev, mnogi med njimi večkrat, tako da je bilo podeljenih okrog 4000 priznanj. Zakonca Tončka in Jurij Vulkan iz Domžal sta pot prehodila več kot 100 krat. Na vseh kontrolnih točkah skupaj je bilo v teh letih v vpisne knjige vpisanih več kot 60.000 ljudi. Pot obišče 53 pomnikov in spominskih obeležij iz 2. svetovne vojne, zato si vzemimo čas, postojmo pri obeležjih in se zamislimo o žrtvah in trpljenju, o katerem pričajo pomniki. Domžalska pot spominov nam nudi veliko užitkov v razgledih na Kamniške planine, Julijce in Karavanke, po lepoti ne zaostajajo razgledi na dolino reke Save, \[na Moravško in Tuhinjsko dolino ter Črni graben.\]\(#\) \[Na poti se lahko okrepcamo na številnih turističnih kmetijah. Tudi to pot lahko naredimo v enem kosu ali po delih. Na več točkah jo lahko prekinemo in se z različnimi prevoznimi sredstvi vrnemo na izhodišče. Posamezne odseke, ki vodijo po kolovozih, je mogoče tudi prekolesariti.\]\(#\) Za srednje dobre pohodnike so primerne \[naslednje štiri etape:\]\(#\)](#)

- [Domžale–Tabor–Sv. Trojica–Murovica–Katarija–Moravče: prehodimo jo lahko v 7 urah in ima 6 kontrolnih točk.](#)
- [Moravče–Hrastnik–Limbarska gora–Golčaj–Trojane: dolžina 6 h, 4 kontrolne točke.](#)
- [Trojane–Špilik–Češnjice–Trnovče–Rudnik–Radomlje: dolžina 11 h, 6 kontrolnih točk.](#)
- [Radomlje–Preserje–Mengeš–Rašica–Trzin–Domžale: 7 h 30 min, 3 kontrolne točke.](#)

Pot je v celoti dobro markirana ([zanjo skrbijo planinska društva Domžale, Moravče, Blagovica, Janez Trdina iz Mengša in Onger iz Trzina](#)), zaradi gradnje avtoceste in drugih cestnih povezav pa je v ravninskih delih ob prečkanjih potrebna previdnost in pazljivost pri sledenju. Označba na poti je rdeče-bela Knafelčeva markacija z dodano črko D. [Na posameznih odsekih po isti trasi potekajo še Ljubljanska mladinska pot, Evropska pešpot E6, Badjurova in Zasavska planinska pot, zato bomo na poti srečevali tudi drugačne oznake in dodatne črke. Za pomoč pri hoji je bil pred leti pripravljen in natisnjen Vodnik po domžalski poti \(štiri izdaje v skupni nakladi 12.500 izvodov\), ki vsebuje opis poti, razlago o posameznih pomnikih, prostor za kontrolne žige in zemljevid občine Domžale. \[Zaradi intenzivnih sprememb v pokrajini nekateri opisi v vodniku ne držijo več, enako velja tudi za uporabo zemljevida.\]\(#\) Za pot skrbi Komisija za domžalsko pot spominov pri Občinskem odboru ZB in](#)

NOB občine Domžale. [Iz Domžalske poti spominov sta nastali dve novi obhodnici – Moravška in Rokovnjaška planinska pot.](#)

Septembra 2004 smo na Svet za preventivo in vzgojo v cestnem prometu Občine Domžale naslovili prošnjo za označitev prehoda za pešce na vrhu klanca ceste Domžale–Podrečje (pri spomeniku talcem):

»Ob gradnji avtoceste Ljubljana–Celje je prišlo na prvotni trasi poti do velikih sprememb pri dostopnosti in posledično varnosti pohodnikov in obiskovalcev Domžalske poti spominov. Pot je bila namreč prvotno speljana kar po cesti iz Domžal do Zaboršta in Ihana. Ta rešitev za razvoj seveda ni sprejemljiva. Zato je Planinsko društvo Domžale ob soglasju TVD Partizana in Zavoda za šport in rekreacijo Domžale, ki skrbita za vzdrževanje trim steze na Šumberku, predstavilo začetek in del trase Domžalske poti spominov. Ta sedaj poteka po Šumberku do spomenika talcem na vrhu klanca, kjer prečka cesto Domžale–Podrečje in se nadaljuje za Vilo Satan v smeri Krumperka. Zaradi zagotovitve varnosti obiskovalcev pa tudi vsakodnevnih rekreativcev prosimo in sprašujemo, če je na omenjenem odseku ceste Domžale–Podrečje mogoče označiti prehod za pešce.«

Po treh mesecih smo dobili njihov nedoločni odgovor (21. 12. 2004). Januarja 2005 smo jim pisali še enkrat: »V odgovoru, ki ste nam ga poslali, pa žal ne predlagate nobene konkretne rešitve problema, čeprav bi ga od strokovnega organa – sveta za preventivo in vzgojo v cestnem prometu – upravičeno pričakovali. Za Planinsko društvo Domžale (in tudi za sprehajalce, tekače, kolesarje in prebivalce na tem območju) je vsekakor edina sprejemljiva rešitev le označitev prehoda za pešce.

Pravilnik o signalizaciji in prometni opremi na javnih cestah za izvedbo prehoda za pešce ne pozna nobenega od pogojev, ki jih naštevate v dopisu (obstoj pločnika in ustrezne signalizacije). Pravilnik določa, da je zaznamovanje prehoda za pešce brez svetlobne signalizacije mogoče na odsekih cest, na katerih je dovoljena hitrost do 60 km/h in kjer je ob vozišču na razpolago zadostna površina za zbiranje pešcev, ki želijo prečkati vozišče. Prehodi za pešce morajo biti na medsebojnih razdaljah večjih od 200 m, zagotovljeno pa mora biti tudi polje preglednosti.

Po našem mnenju odsek ceste na katerem predlagamo označitev prehoda za pešce izpolnjuje vse te pogoje. Izbor natančne lokacije (tudi če je ta izven najožjega območja planinske poti na odseku Šumberk–Krumperk) prepuščamo vam. Po laičnem razmisleku in ob upoštevanju določil pravilnika ocenjujemo, da lokacija prehoda za pešce ni sporna, saj preglednost zagotavlja višina klanca in sam ustroj obstoječega križišča. Polje preglednosti pešca iz smeri Domžal je do začetka ovinka iz smeri Tosame, iz nasprotne strani pa je res da nekoliko krajša, toda še vedno preglednost obsega celotno križišče in del ovinka pred križiščem. Hitrost na tem delu vozišča je že sedaj omejena na 60 km/h, vendar bi na omejitev hitrosti kazalo ob označitvi prehoda voznike še posebej opozoriti s postavitvijo ustrezne signalizacije oziroma prometnega znaka.

Naj spomnimo, da je to območje vsak dan deležno velikega števila sprehajalcev, tekačev, rolerjev in kolesarjev in da bo dokončanje izgradnje pločnika in kolesarske steze nedvomno izboljšalo varnost na tem odseku ceste. Sam prehod za pešce ne bo deležen množičnega obiska, saj se ga bodo posluževali predvsem obiskovalci Domžalske planinske poti in še to največkrat ob lepem vremenu, ob koncu tedna in v dela prostih dneh.

Zato vas v skladu z vašimi izkušnjami, pooblastili in ob upoštevanju, da je naša dejavnost prostovoljna in v javnem interesu, prosimo za iskanje kakovostne rešitve, ki bo v zadovoljstvo občanov Domžal in okolice ter izletnikov od drugod. Letos namreč mineva 25 let od odprtja

Domžalske planinske poti, ki jo je doslej po vpisih v vpisnih knjigah obiskalo več kot 70.000 ljudi.«

Odgovor Sveta za preventivo in vzgojo v cestnem prometu Občine Domžale je bil negativen, zato prehoda za pešce še danes ni (k sreči pa se doslej tudi ni zgodila nobena prometna nesreča, v katero bi bil vpleten obiskovalec Domžalske poti spominov).

Iz zapisnika sestanka o prihodnosti Domžalske poti spominov (23. 3. 2005):

Predmet pogovora so bila izhodišča, ki sta jih predhodno izoblikovala Borut Peršolja in Igor Kuzmič. V razpravi je bilo izpostavljeno:

- da planinska društva nimajo urejenega financiranja vzdrževanja poti s strani občin in da ne morejo prevzeti stroškov prenove poti (vodnik, zemljevid) in dodatne opreme poti (klopi, mize, obvestilne table),
- da je obstoječa komisija ob podpori Občinskega odbora ZZB NOV Domžale vodila evidenco podeljenih priznanj in jih razpošiljala ter pripravljala podelitev s pogostitvijo za pohodnike, da so vsako leto poskrbeli za nove vpisne knjige in najmanj ob novem letu obiskali vse točke na poti, vendar pa jim za vse to primanjkuje denar, glede na starost članstva pa tudi moči.

Po razpravi so bili sprejeti naslednji predlogi in sklepi:

1. Podpiramo predlog, da se obstoječa Komisija za pot spominov NOB občine Domžale razpusti in ustanovi nov odbor za Domžalsko pot spominov. Predlog nove sestave, način financiranja in delovanja pripravita Borut Peršolja in Igor Kuzmič in ga posredujeta komisiji in vsem planinskim društvom.
2. Podpiramo predlog za pripravo novega Vodnika po Domžalski poti spominov, zemljevida, enotnih obvestilnih in usmerjevalnih tabel, žigov in celostne podobe poti. Avtor vodnika naj bo en sam, končne različice besedila pa naj pregledajo posamezna planinska društva in jih dopolnijo in odpravijo posamezne pomanjkljivosti.
3. Trasa poti naj ostane kar se da nespremenjena, podpiramo samo tiste nujne spremembe, ki izvirajo iz sprememb zaradi novih cest, hiš in podobno. Predlagamo pa, da se v vodnik kot izhodišča vključijo tudi vsa večja naselja od koder je moč začeti pot ali opraviti vzpone zgolj do posameznih točk na poti (Ihan, Dob, Radomlje ...)
4. Planinskim društvom, ki vzdržujejo Domžalsko pot spominov predlagamo, da po ustanovitvi novega odbora pot registriramo kot obhodnico v skladu s predlogom Zakona o planinskih poteh. Planinska društva naj poskrbijo tudi za dosleden vpis vseh odsekov poti v Kataster planinskih poti, zlasti tistih odsekov, ki povezujejo posamezne točke poti z izhodišči, ki ne sodijo neposredno v traso poti.
5. Planinsko društvo Domžale je do oblikovanja novega odbora poti pripravljeno finančno in drugače sodelovati pri izvedbi aktivnosti pohodnikom poti, Komisija za turizem občine Domžale pa je pripravljena zagotoviti denar za zamenjavo vpisnih knjig in žigov, kjer je to nujno potrebno.

V počastitev 80. obletnice razglasitve Domžal za trg in v počastitev 25. obletnice Domžalske poti spominov smo v soboto, 16. 4. 2005 pripravili izlet po Domžalski poti spominov iz Moravč v Domžale. Izlet je vodil Borut Peršolja, udeležilo se ga je 25 udeležencev. Ob tej priložnosti je bil slavnostno odprt in predan v uporabo del nove trase poti od Krumperka mimo Pustovke do Šumberka.

Od odprtja Domžalske poti spominov v letu 1981 je zanjo ves čas skrbela Komisija za pot spominov NOB občine Domžale. Na pogovorih, na katere smo vabili vse vpletene (planinska društva, ki skrbijo za vzdrževanje posameznih odsekov poti, Komisija za turizem Občine Domžale), ni prišlo do napredka pri reševanju problematike Domžalske poti spominov, zato je Planinsko društvo Domžale izrazilo enostransko pripravljenost prevzeti skrb nad celotno Domžalsko potjo spominov.

Upravni odbor Planinskega društva Domžale je na 4. seji (6. 12. 2006) sprejel sklep o pripravljenosti za prevzem Domžalske poti spominov v polno skrbništvo.

»Zato predlagamo ZZB NOV Domžale, da:

1. razpusti obstoječo Komisijo za pot spominov in
2. sprejme sklep o prepustitvi Domžalske poti spominov v popolno skrbništvo Planinskemu društvu Domžale.

Planinsko društvo Domžale bo Domžalsko pot spominov (skupaj z arhivom, spominskimi plaketami ...) prevzelo takoj, ko se bo Zveza združenj borcev narodno osvobodilne vojne Domžale odločila za ta korak.«

Na podlagi odločitve Območnega združenja borcev in udeležencev NOV Domžale (15. 1. 2007) smo Domžalsko pot spominov prevzeli v upravljanje. Zaradi nadaljevanja 25. letnega dela smo predlagali, da vsako planinsko društvo do 10. 3. 2007 imenuje člana novega Odbora Domžalske poti spominov. Na podlagi prejetih imenovanj smo želeli sklicati ustanovni sestanek novega odbora, ki bi določil program dela in izhodišča za financiranje programa odbora (redno vzdrževanje poti – obnova markacij, čiščenje poti, zamenjava vpisnih knjig in žigov, prenova poti (vodnik, zemljevid), spletna stran poti, dodatna oprema poti (klopi, mize, obvestilne table), vodenje seznama podeljenih priznanj in izvedba podelitve s pogostitvijo). Žal se planinska društva, navkljub posredovanju MDO, na našo pobudo niso odzvala.

Na predlog Planinskega društva Domžale je Občina Domžale pristopila k oblikovanju odloka, s katerim bi se za gozd s posebnim namenom razglasil gozdni predel Šumberk. Lastnica Šumberka je bila mama dveh naših članov mladinskega odseka. Ob javni obravnavi osnutka odloka smo 29. 10. 2006 posredovali Stališča, predloge in pripombe v zvezi s predlogom odloka o razglasitvi Šumberka za gozd s posebnim namenom – javna obravnava:

1. vozeli

Občinski svet Občine Domžale je sprejel Odlok o razglasitvi Šumberka za gozd s posebnim namenom v prvi obravnavi in ga posredoval v 30 dnevno javno razgrnitev in javno obravnavo.

2. vozeli

Planinsko društvo Domžale ima sedež v Domžalah in je bilo ustanovljeno leta 1948. Včlanjeni smo v Planinsko zvezo Slovenije in Zvezo za šport otrok in mladine Slovenije. Društvo ima status društva, ki deluje v javnem interesu na področju športa. Leta 2005 smo imeli 425 članic in članov, ki delujejo v alpinističnem, gospodarskem, markacijskem, mladinskem, športno plezalnem in vodniškem odseku. Društvo je lastnik planinske kočice Domžalski dom na Mali planini (1534 m) v Kamniško-Savinjskih Alpah in Plezališča na Rodici, vzdržujemo pa 55 km planinskih poti in skrbimo za Domžalsko pot spominov. Za uspešno delo smo prejeli številna priznanja, med drugim Zlato plaketo Občine Domžale (1998), kar trikrat pa tudi Priznanje Mladina in gore (1981, 1983 in 1998).

3. vozeli

Planinsko društvo Domžale,

- ob upoštevanju svojega poslanstva, da smo društvo po meri gora, ki združujemo članice in člane, ki iščejo lepoto gora, se zavedajo odgovornosti do njih in jim namenjajo zvestobo,
- ob skrbi za uveljavitev Alpske konvencije in Tirolske deklaracije,
- ob spoštovanju določil Častnega kodeksa slovenskih planincev in
- ob dejstvu, da smo del civilne družbe in si s svojim delovanjem prizadevamo za dobrobit skupnosti v celoti in

- ker so naravna, kulturna in duhovna dediščina pomembne prvine uresničevanja gorništva,
- ker je hoja najbolj razširjena oblika gibanja (pri tem razvijamo in ohranjamo splošno vzdržljivost, moč, gibljivost, ravnotežje in koordinacijo gibanja), s katero se lahko ukvarjamo v prostem času vse leto, sami ali v (organizirani) skupini, je med najcenejšimi športnimi dejavnostmi na prostem, na voljo nam je v vseh življenjskih obdobjih (od otroštva do visoke starosti) in je primerna družinska športna zvrst, zanjo nikoli ni prepozno – z njo je mogoče začeti v katerem koli življenjskem obdobju, hodijo lahko tudi tisti, ki se sicer nikoli niso ukvarjali s športom ali sploh nimajo priložnosti, da bi se ukvarjali z njim,
- ker je spoznavanje, raziskovanje in doživljanje narave, sestavni del kakovostne izvedbe gorništva,
- ker je Šumberk eden najbolj zahodnih odrastkov Posavskega hribovja, ki se z njim stika prek Svete Trojice, Murovice in Ciclja in ima izjemno pokrajinsko funkcijo, ki sooblikuje tudi identiteto prebivalcev občine Domžale,
- ker je pri Mostnarju začetek 110 km dolge Domžalske poti spominov, ki se nadaljuje čez Šumberk do spomenika Trem talcem na vrhu klanca pri Vili Satan IN NAPREJ PROTI Taboru nad Ihanom,
- ker uporabniki Domžalske poti spominov niso samo Domžalčani in okoličani, temveč iz vseh koncev Slovenije in tujine, saj je pot doslej v celoti prehodilo več kot 2000 obiskovalcev, številni med njimi večkrat, tako da je bilo podeljenih okrog 4000 priznanj, na vseh kontrolnih točkah skupaj je bilo od leta 1980, ko je bila pot odprta, v vpisne knjige vpisanih več kot 60.000 ljudi,
- ker za Domžalsko pot spominov obstaja Vodnik po Domžalski poti spominov (pripravljen pred leti in natisnjen v štirih izdajah v skupni nakladi 12.500 izvodov) in je pot vrisana na novi zemljevid Občine Domžale v merilu 1 : 25.000 (2005),
- ker za odseke planinske poti na območju občine Domžale skrbijo markacisti Planinskega društva Domžale, ki so za svoje delo strokovno usposobljeni in motivirani za prostovoljno delo tudi v prihodnje,
- ker je Občina Domžale pred leti uspešno izpeljala projekt Gozdne učne poti Šumberk, s čimer so bili podani odlični pogoji za izvedbo razlagalne vloge Šumberka za različne ciljne skupine obiskovalcev,
- ker verjamemo, da je ureditev območja Šumberka nujna in koristna tako za lastnike, uporabnike in obiskovalce, vendar mora biti izvedba prilagojena ekoturizmu po definiciji Quebeške deklaracije, kar pomeni, da mora biti čim manj agresivna, opazna in brez svetlobnega onesnaževanja,
- ker je osamelost Šumberka treba razumeti zelo pogojno, saj je osamelost zgolj posledica njenega položaja oziroma ujetosti v cestno omrežje, ne pa naravna sestavina pokrajine,
- ker je treba še okrepiti nekatere pomene geografskih sestavin Šumberka za razumevanje procesov, oblik in pojavov, kot sta kraškost območja in višinska slojevitost gozda,

- pozdravljamo predlog Občine Domžale in jo pozivamo, da nadaljuje s postopkom sprejemanja odloka in si iskreno prizadeva za dogovor z lastniki in souporabniki Šumberka,

- pozivamo Občino Domžale, da projekt vključi v program razvojne agencije Ljubljanske regije in zanj skuša pridobiti tudi sredstva za namene promocije območij Nature 2000,
- prosimo, da Občina Domžale preuči naša izhodišča in da besedilo odloka dopolni z vsebinami, ki jih navajamo v nadaljevanju.

4. vozeli

3. člen

(2) Namen vplivnega območja je varovanje gozdnega prostora in varnosti objektov TER ZAGOTOVITEV USTREZNE DOSTOPNE INFRASTRUKTURE ZA OBISKOVALCE OBMOČJA.

V pasu vplivnega območja manjka načrtovanje dostopne infrastrukture, ki naj obsega zlasti navezavo na obstoječe peš in kolesarske poti ter smučišče na Pustovki, parkirišča in prehode za pešce na cestah v vznožju Šumberka.

5. člen

(1)

... glede na posamezno vrsto ... → glede NA CELOVITO ALI posamezno vrsto funkcije ... z dobrim vzdrževanjem stez ... → S KAKOVOSTNIM vzdrževanjem IN OZNAČEVANJEM PLANINSKIH IN DRUGIH POTI, KI OBSEGA ZLASTI PROTIEROZIJSKO ZAŠČITO POTI IN OBREZOVANJE VEJ ...

... na območju Šumberka avtohtone; → KATERE SO AVTOHTONE DREVESNE VRSTE?

6. člen

(1)

... obsekavanje, lomljenje, zarezovanje ali drugačno nasilno uničevanje ali poškodovanje drevja in grmovja, RAZEN V OKVIRU VZDRŽEVANJA OBSTOJEČIH PLANINSKIH IN DRUGIH POTI;

... PLEZANJE NA OBMOČJU KNEZOVIH SKAL V ČASU GNEZDENJA OD ... DO ..., ZLASTI ZA POTREBE USPOSABLJANJA ENOT, KI DELUJEJO V OKVIRU SISTEMA ZAŠČITE IN REŠEVANJA OBČINE DOMŽALE TER ALPINISTIČNE IN JAMARSKE ŠOLE.

9. in 10. člen

Glede na številne souporabnike prostora predlagamo uvedbo programskega sveta za pripravo, izvedbo in spremljanje upravljaljskega načrta, v okviru katerega bi zaznali in reševali konflikte interesov in iskali najboljše rešitve v prid namena območja – gozda s posebnim namenom.

13. člen

(1)

Rok dveh let se nam zdi predolg.

Fotonačrt razglasitve:

- v vplivnem območju ni vrisan spomenik talcem pri Mostnarju (most čez Kamniško Bistrico).

5. vozeli

Planinsko društvo Domžale naroča svojemu predsedniku, da stališča, predloge in pripombe v zvezi s predlogom odloka o razglasitvi Šumberka za gozd s posebnim namenom posreduje organom Občine Domžale.

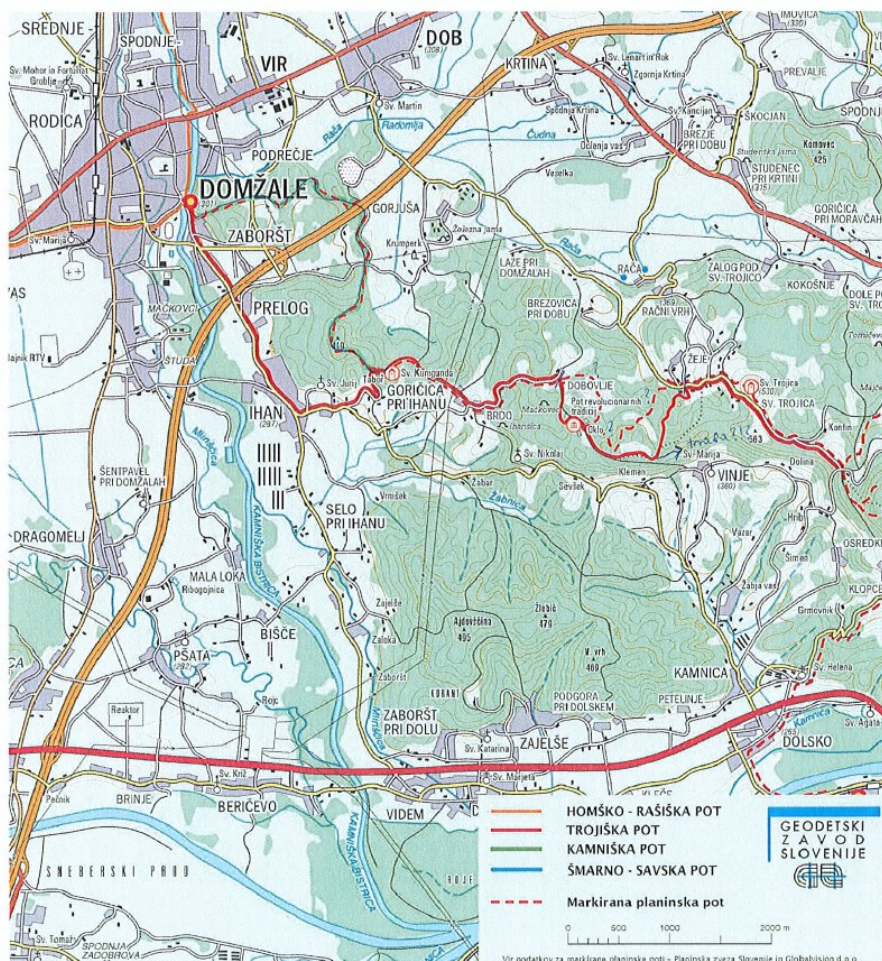
Jeseni 2006 smo na našo pobudo skupaj z Zavodom za šport in rekreacijo Domžale pripravili predlog za izdelavo karte za orientacijski tek Šumberk v merilu 1 : 7500. Karto sta septembra 2007 izdelala Daniel Lebar in Dušan Petrovič in nosi številko 175. Stroške v višini 233.480 SIT (975 €) je v celoti poravnal zavod.

Občina Domžale (Janez Bizjak), OIKOS, svetovanje za razvoj, d.o.o. (Urša Šolc) in Planinsko društvo Domžale smo se v letu 2007 dogovorili za vzpostavitev planinskih poti v okviru projekta regionalnih pešpoti na območju Občine Domžale. Na podlagi pogodbe za izvedbo projekta Vzpostavitev in vzdrževanje regionalne mreže pešpoti sklenjene med Občino Domžale in Regionalno razvojno agencijo Ljubljanske urbane regije št.47100-159/06 z dne 27.12. 2006 ter ugotovitev, navedenih v dopisu OIKOS d.o.o. z dne 20. 11. 2007, smo se zavezali, da bomo vzpostavili planinske poti na:

- odseku t. i. Kamniške regionalne pešpoti med ribnikom Črnelo in cesto proti naselju Vrhovlje,
- odseku t. i. Trojiške regionalne poti kot dodatne grebenske poti čez Reber do Konfina.

Rezultat bosta novi planinski poti v skladu z določili Zakona o planinskih poteh (Uradni list RS, št. 61/2007) in vpis v evidenco planinskih poti. Rok za izvedbo je bil 30. april 2008. Natančen potek poti je bil določen v začetku meseca oktobra 2007. Gleda na določila Zakona o planinskih poteh, ki je bil sprejet meseca julija 2007 je bilo za nove planinske poti potrebno pridobiti soglasja lastnikov zemljišč za prehod, izvedbo markiranja in postavitve planinskih smernih tabel. Zaradi neprimerne sezone za izvedbo markiranja na terenu smo se dogovorili, da se markiranje in namestitev planinskih smerokazov na obeh odsekih izvede najkasneje do konca aprila 2008. (To se ni zgodilo, saj nismo pridobili potrebnih vseh soglasij, za katere se je obvezalo podjetje OIKOS.)

Vrednost pogodbe je znašala 3.000 EUR z vključenim 20% DDV po predračunu:

Obseg in vsebina označevalnih in nadelavnih del:

3 markacisti x 6 delovnih dni x 10 ur = 180 ur

1 ura = 6,26 € netto

SKUPAJ = 1126,8 €

Oprema poti:

5 smernih tabel na odseku Rova

4 smerne table na odseku Sveta Trojica

1 tabla = 42,56 € (z DDV)

SKUPAJ = 383,04 €

2 brvi po 5–6 m (dolžina lesa – premaganih cca 2 x 3m)

obe brvi = 835 €

Svetovalno delo:

ogled trase, popravki besedil = 400 €

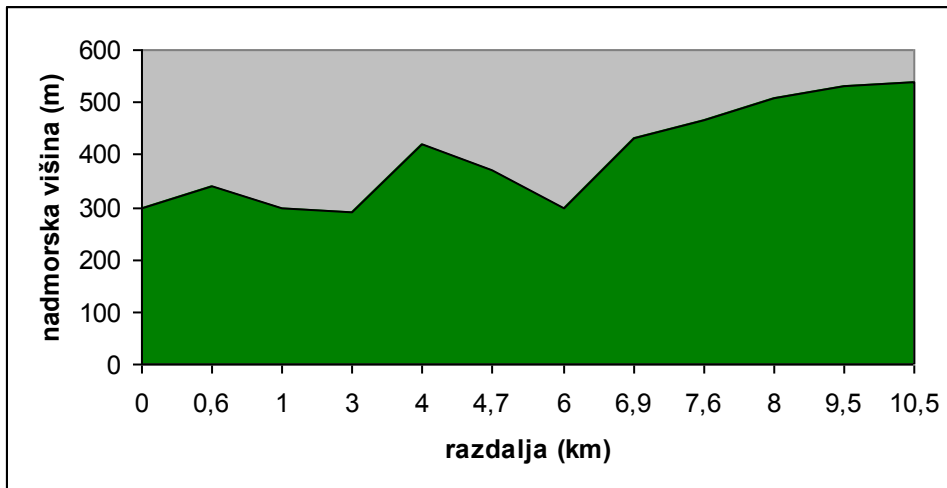
VSI STROŠKI SKUPAJ = 2744,84 €

Pripravil sem opise obeh poti, ki so izšli v tiskanem Vodniku po regionalnih pešpoteh v Ljubljanski urbani regiji (oktobra 2007 in avgusta 2010) ter na spletu (<http://www.rralur.si/sites/default/files/rralur/Vodnik%20po%20regionalnih%20pespoteh%20v>

%20LUR_0.pdf). Postavljene so bile tudi nekatere smerne table, čeprav Trojiška pot ni bila označena v naravi.

TROIŠKA POT

- **Zemljevid poti**
- **Višinska razgibanost poti**

- **Izhodišče:** Domžale
- **Dostop:** lokalne ceste, avtocesta do Domžal
- **Parkirišča:** parkirišče pred stadionom v Domžalah, parkirišče Osnovne šole Domžale
- **Dolžina:** 10 km
- **Čas trajanja:** 3 ure
- **Najvišja točka:** 530 m (Sveta Trojica)
- **Najnižja točka:** 296 m (Domžale)
- **Hodilni napor:** lahka pot; pot je višinsko razgibana, z nekaj krajšimi strmnejšimi vzponi.
- **Zanimivosti ob poti:**
 1. mestni gozd Šumberk z gozdno učno potjo
 2. grad Krumperk in Železna jama
 3. cerkev sv. Kungunde na Taboru iz 15. stoletja z utrjenim obzidjem
 4. spominska obeležja NOB (spomenik talcem pri Mostnarju v Domžalah, Oklo, tiskarna pri Rožiču v Uševku, pomnik sestreljenemu ameriškemu bombniku na Sveti Trojici)
 5. skulptura viteza sv. Florjana v Žejah – največji v Evropi
 6. Sveta Trojica, najvišje ležeče naselje v občini Domžale
 7. cerkev sv. Trojice iz 16. stoletja, na pokopališču počiva pesnik Dane Zajc (1929–2006)
 8. razgledišče (vrh 556 m) nad zaselkom Konfin
 9. ruševine srednjeveškega gradu Koprivnik ali Tovorov grad na Konfinu
 10. pot nas ves čas vodi po skrajnem zahodnem obronku Posavskega hribovja, območje je kraško (kraške jame, vrtače, površinske vode ni) in pripada osamelemu Moravškemu krasu

Pot je dobro označena, primerna tudi za otroke in starejše. Lahko se je lotimo v celoti, kakor je opisana, lahko pa se ji priključimo in jo zapustimo na poljubnih točkah.

- **Časovnica z opisom**

- 0,0 km / 0⁰⁰ h Iz središča Domžal, kjer sta železniška in avtobusna postaja, krenemo proti vzhodu mimo blagovnice Vele po Ulici Matije Tomca in Miklošičevi ulici do mostu čez Kamniško Bistrico. Začnemo lahko tudi pred trgovskim centrom Merkatorja v Domžalah (napotimo se severno do mostu za pešce čez Kamniško Bistrico) ali pri Osnovni šoli Domžale (napotimo se proti jugu do že omenjenega mostu za pešce). Prečkamo most (spomenik talcem pri Mostnarju) in ob obronku Šumberka (1) nadaljujemo do začetka Trim steze, kjer naletimo na markacije in začetek Domžalske poti spominov. Markacijam sledimo čez zahodni in severni del Šumberka. Pri spomeniku trem ustreljenim talcem (4) prečkamo cesto Domžale–Podrečje. Nadaljujemo po kolovozu do razgledne točke nad avtocesto Ljubljana–Blagovica, ki jo prečkamo v podhodu. Nadaljujemo do povezovalne makadamske ceste Domžale–Krumperk (2) od koder je lep pogled na grad Adama Ravbarja. Če si ga želimo поблиže pogledati ali obiskati Železno jamo na Gorjuši, potem nadaljujemo po makadamu in se kasneje vrnemo nazaj. Sicer pa prečkamo makadamsko cesto in se po gozdni poti enakomerno vzpnemo do Tabora s cerkvijo sv. Kunigunde.
- 4 km / 1³⁰ h Od cerkve sv. Kunigunde (3) se vrnemo na križišče poti pod kmetijo, nadaljujemo pa po poti na severni strani kmetije, kjer nas markacije vodijo skozi gozd (10) po markirani poti (pojavijo se oznake Ljubljanske mladinske poti, s črkovno oznako M poleg markacije) v vas Brdo. Pri gasilskem domu zavijemo levo navzgor po asfaltirani cesti proti Dobovljam.
- 6 km / 1⁴⁵ h Pred hišami zavijemo ostro desno in sledimo markirani poti (10) do zaselka Oklo. Na desni je velik spomenik NOB (4). Naprej sledimo kažipotu za Trojico, navkreber po gozdni poti mimo počitniških hišic proti jugovzhodu v gozd. Po 10 minutah stme hoje (mimo mogočne lipe) pridemo do razvalin nekdanje
- 7 km / 2 h Judeževe domačije. Od tu nadaljujemo ob gozdnem robu, na prvem razcepu desno, prečimo gozdno jaso in nadaljujemo skozi gozd. Markacije nas vodijo do razpotja, kjer lahko izbiramo med dvema različicama:
- a) nadaljujemo levo navzdol skozi gozd do asfaltirane ceste pod vasjo Žeje. Pot nadaljujemo po cesti do Žej (skulptura viteza sv. Florjana) (5), čez zaselek Uševk (pri Rožičevi domačiji je vpisna knjiga) v vas Sveta Trojica (6, 7), ki je najvišje ležeče naselje v občini Domžale.
- b) sredi poti, ki se spušča proti Žejam, zavijemo ostro desno in nadaljujemo po gozdni vlaki preko Rebra (10), ki zaobide Vrh Trojice po južni strani. Vrh Trojice (553 m) je oddaljen le nekaj minut hoje iz vasi (cerkev sv. Trojice) (7) proti severu, ponuja pa nam lep razgled: od severa proti vzhodu so Kamniške-Savinjske Alpe, Menina planina in Posavsko hribovje, na jugu Janče in Krim, na zahodu pa Polhograjsko hribovje, Rašica in Lubnik. Ko se naužijemo razgleda nadaljujemo pot po cesti proti jugovzhodu. Na levi strani nas spremlja razgled na Moravško dolino z Limbarsko goro, pred nami pa je gozdnati hrbet Murovice. Ob poti so razvaline nekdanjega Tovorovega gradu (9) in obnovljen vodnjak. Pridemo na preval Konfin s počitniškimi hišami (kapelica z dvema lipama, na bližnji vzpetini severno od ceste (8) je izjemen pogled na Kamniško-Savinjske Alpe), kjer se priključimo
- 10 km / 3³⁰ h Moravški planinski poti. Desno navzdol proti jugu gre steza v Dolsko. Za nadaljevanje poti na Murovico (743 m) sledimo planinski poti, za kar potrebujemo še dodatno uro hoje.

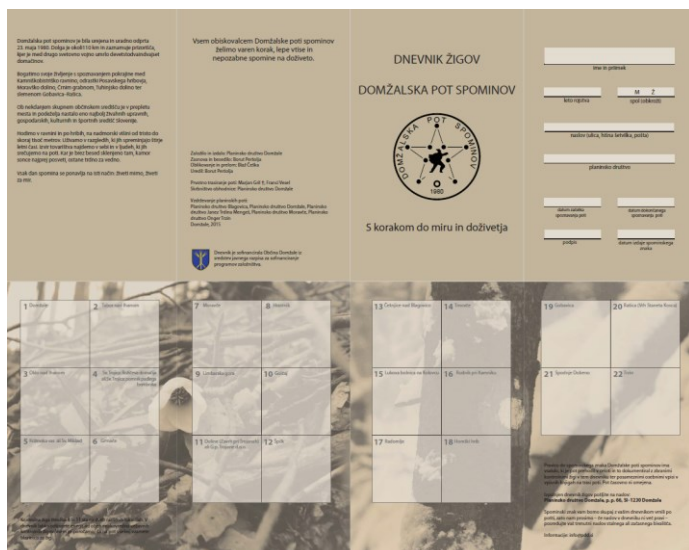
Leta 2010 smo s Komisijo za turizem Občine Domžale Kartografijo d. o. o. zaprosili za ponudbo za izdajo promocijskega zemljevida Domžalske poti spominov. Predmet ponudbe je bila izdelava, tisk in grafična dodelava za 1.000, 3.000, 5.000, 8.000 oziroma 10.000 izvodov karte Domžalske poti spominov formata 64 x 34 cm in formata zgibanja 8 x 17 cm. Na prvi

strani bi bila karta območja Domžalske poti spominov, ki bi segala na zahodu do Rašice, na vzhodu do Trojan, na severu bi zajemala celotno občino Lukovica, na jugu do Dolskega. Merilo karte bi bilo 1 : 50.000. Na karti bi bila poleg sprehajalne poti tudi ostala turistična vsebina in legenda. Na hrbtni strani bi bil kratek opis Domžalske poti spominov in fotografije turistično zanimivih objektov in točk. Poleg tega bi dodali opis turističnih točk in turističnih znamenitosti, seznam gostinske ponudbe, tradicionalnih prireditev itd. Na hrbtni strani bi bila tudi naslovnica v velikosti 8 x 17 cm v celostni podobi naročnika.

Naklada	Skupni znesek priprave in tiska v €	Cena na izvod v €
1000	4.010,60	4,0106
3000	4.405,50	1,4685
5000	4.797,00	0,9594
8000	5.260,00	0,6575
10000	5.600,00	0,5600

V okviru nastajajočega katastra planinskih poti je bila celotna trasa Domžalske poti spominov večkrat posneta z GPS napravami. GPS sledi imamo, vendar ker trasa poti ni povsod dokončno določena, tudi elektronska sled ni končna.

Jeseni 2015 smo k sodelovanju pri pripravi osveženega znaka Domžalske poti spominov povabili društvenega člana Blaža Češka, ki je po pripravljenih usmeritvah pripravil osveženi znak, smerno tablo in dnevnik žigov. Pripravil sem nov slogan poti **S korakom do miru in doživetja** ter uredil Dnevnik žigov Domžalske poti spominov. Dnevnik žigov bi bil brezplačno na voljo obiskovalcem poti.

Marca 2018 sem – na željo načelnika markacijskega odseka Lojzeta Pirnata – doslej dogovorjeno strnil:

- Trasa poti:

Dogovorjeno je bilo, da se v načelu obdrži originalna trasa celotne poti. Povsod, kjer je možna bolj gorniška različica, se doda tudi različice (ponekod z nadomestnimi, enakovrednimi žigi podobno kot je to pri Slovenski planinski poti).

- Kontrolne točke:

Obstoječim kontrolnim točkam se dodajo nekatere nove kontrolne točke ob vodilu, da se dodajo/vključijo vsa (manjkajoča) večja naselja (Domžale, Trzin ...) ob ali skozi katere vodi pot in nekateri zanimivi gorniški cilji. Povsod, kjer so žigi sedaj nameščeni po hišah, se doda možnost pridobitve žiga v prosto nameščeni skrinjici/drogu po sistemu dostopnosti 24/7. Za nove lokacije žigov soglasja priskrbi ZZB.

- Znak, dnevnik žigov, zemljevid in vodnik:

Osveženi znak je narejen: lahko se uporablja znak brez markacije ali z njo. Oblikovan je dnevnik žigov: dokončna različica je mogoča ob dokončni potrditvi novih kontrolnih točk in nadomestnih kontrolnih točk zaradi končne različice poti. Temu sledi tisk dnevnika žigov. V prihodnje bo treba razmišljati o drugačnem dnevniku žigov za gorske kolesarje in (po zgledu PD Opatija; <http://www.pdotpatija.hr/detalji/dnevnik-za-pse/dnevnik-za-pse/28>) dnevnika za pse.

Zemljevid Domžalske poti spominov bo – po prvotni zasnovi, kot izhaja iz ponudbe Kartografije d. o. o. iz leta 2010 – narejen na podlagi GPS sledi Domžalske poti spominov. Zemljevid bo do faze tiska brezplačno izdelal društveni član dr. Dušan Petrovič (pripravljenost za to je ponovno potrdil spomladi 2018). Na zemljevidu naj bi se posebej označil del, ki bo prepuščen v dvonamensko rabo gorskim kolesarjem. Odločitev o tem še ni sprejeta.

Opisi Domžalske poti spominov, natančni, vodniški opisi, obogateni z doživljaji in geografskimi razglednicami, bodo dostopni le na spletni strani Planinskega društva Domžale ali posebni spletni strani obhodnice (odločitev o tem še ni sprejeta). Končnih opisov še nimamo, ker manjka natančna končna trasa poti z vsemi končnimi različicami. Z vidika pisca opisov poti je ključno, da skupina treh, štirih obhodi celotno pot skupaj, v živo (v spremstvu za posamezen odsek poti odgovornega markacista, tudi iz sosednjih planinskih društev), da se na licu mesta določi vse drobne različice poteka poti, ki jih je potem mogoče natančno opisati.

Od leta 2010 do danes sem pot večkrat prehodil in imam večino opisov pripravljenih (prav tako imam dovolj kakovostnega fotografskega gradiva). Osnovni vodniški opisi so pripravljeni v obratni smeri urinega kazalca z izhodiščem v Domžalah → Moravče → Trojane → Radomlje → Mengeš → Trzin → Domžale. Pripravljam tudi opise v obratni smeri, kar bo v slovenskem prostoru vodniška novost. Pripravljeni so tudi opisi iz večine navezovalnih izhodišč na primer iz Ihana, Doba, Dolskega ... Opise poti bo treba prevesti vsaj v hrvaški in angleški jezik.

Opise partizanskih spomenikov in takratnega dogajanja bo pripravil ZZB (v dogovoru z Mihom Ulčarjem, Domžalec.si). Dogovora o tem, kje bodo ti opisi objavljeni in kako se bodo povezali z vodniškimi opisi, še ni.

Marca 2018 je bila pripravljena Vloga za soglasje za postavitve žiga Domžalske poti spominov.

V Slamniku številka 5 (letnik LVIII, 31. maj 2018) je izšel prvi del netipičnega potopisa s štiri dnevne hoje po Domžalski poti spominov Ometana pajčevina s hoje (1.), v naslednjih številkah so izšli še Vsaj sled gorništva (2.), Nit enoličnega in trpečega spomina (3.) in Zahodni konec (4.). Zaradi izjemnega odziva bralcev sem prvič, od kar pišem za Slamnik, prejel odličen honorar tako za besedilo kot fotografije. Urednica me je povabila, naj pripravim še več podobnih besedil.

S projektom prenove Domžalske poti spominov S korakom do miru in doživetja bi se lahko prijavi na razpis LAS, v okviru katerega bi pridobili sredstva za infrastrukturo (informativne

table na izhodiščih, počivališča (klopi in mize)), zgibanko in zemljevid, pripravo in izvedbo športnega dne za domžalske osnovne šole ... Vsako leto bi bilo treba pripraviti Dan Domžalske poti spominov in izvesti vsaj en vodeni izlet v okviru mladinskega in vodniškega odseka.

Čakam na podelitev dveh znakov za prehojeno Domžalsko pot spominov.